

da naj jih učitelj večkrat v šoli praša, toda navadno jim učitelj odgovori: „Kaj menite, da imam samo vašega otroka v šoli!“ Po tem takem tudi starši zgubé veselje do šole in učitelja, in šola jim je navadna ali še celo nepotrebna naprava v srenji. V prenapolnjenih šolskih sobah se tudi lahko primeri, da se učitelj raji in prepogosto ozira le na boljše učence, in srednji ali slabši pa mu zaostajajo. Ako ima učitelj preveč učencev v eni sobi, tudi ne more vseh previditi, posebno pa še takrat ne, če dobro ne vidi. Zanimarjeni učenci kmali zgubé pot, po kateri gredo do pravega namena k vednostim, in potem zgubé tudi veselje, včasih celo za ves čas svoje drage mladosti. V šoli, kjer ni preveč učencev, so učitelj in učenci eden drugemu bližji in eden z drugim bolj prijazni ter eden drugemu bolj zaupajo, in sploh se tu šolska izreja nekako bolj vjema z domačo, ter na vse strani mnogo in bolj koristi.

V prenapolnjeni šoli se malopridni učenci učitelju tako skrivajo, da jih dolgo ne zapazi, ter svoje malopridnosti širijo po šoli med součenci.

Poglejmo pa sedaj drugo stran v prenapolnjeni šolski sobi! Poglejmo uboge učence, kako sedé v klopih, kakor zabasani škopnjiki v svislih! Ako je pretesno sedenje že samo po sebi mlademu zdravju škodljivo, škoduje to učencem še posebno pri pisanji sploh pri vsem učenju, kjer učitelj ne sliši drugega, kakor tožbe, da učenec svojega soseda moti in ga nadlegova. Lahko bi se navedelo na cente takih in enakih razlogov, ki kažejo, kako škodljive za splošno šolsko izrejo in za spešno poučevanje so prenapolnjene šolske sobe; toda vsak, kdor količkaj prevdarja šolo in njeni blagi namen, jih sam lahko vidi in mora z naj boljšimi šolskimi možmi potegniti in priterditi, da prenapolnjene šolske sobe za sedanji šolski napredek ne veljajo. Naj bi torej vsi srenjski in drugi šolski predniki to reč naj pred pregledovali in po potrebi pomagali!

A. P.

Napčna odreja otrok. *)

Napčna odreja otrok se po pravici imenuje poglavitni vzrok mnogoterih in neštevilnih hudodelstev po širokem svetu! Ne more se vsem, kateri se z odrejo otrok pečajo, dosti skrbnosti in modrosti priporočiti!

*) Iz „Letnega sporočila“ mestne glavne šole pri sv. Jakobu v Ljubljani. Vredn.

Mnogo lepega o tem je pisal učeni francoski škof „Dupanloup“, in ravno njegovih misel nekoliko v letošnjem sporočilu občinstvu podati, za prav primerno in koristno spoznam.

O slabostih in napakah ljudi ne govorimo radi, in tudi pri otrocih ne; vendar je to potrebno, ker napčna odreja je sovražnica veljave in spoštovanja.

Otroka napčno odrejati se pa pravi, mu odreči spoštovanje, katero tirjata za otroka natora in njegov namen.

Nekteri se smeajajo, ako se o takih otrocih govori; pa napčno odrejeni otroci so bolj milovati za sedajnost in prihodnost; ker, kar je kdo v mladosti, ne otrese v starosti — navada je železna srajca.

Ako se otroci prav ne odrejajo, in se to komu očita, se izgovarjajo ter pravijo: So še majhni in ne škoduje, ako se malo razvajajo. Vsaj to terpi le nekaj let! — Pa pregovor pravi: Mladeneč vaje svoje poti tudi v starosti z nje ne stopi.

Otroci se mnogotero napčno odrejajo: na duhu, ako jih preveč hvalijo; na značaju, ako se jim v vsem prav daje; na sercu, ako se z njim preveč pečajo.

Vse napčnosti pri odreji otrok pa izvirajo iz dveh glavnih studencev: iz mehkužnosti in ošabnosti.

Kaj bo iz otroka, ki ga vedno božajo, kteremu vse na voljo pustijo? Dokler se z otroci prijazno ravna, so na videz dobri in pokorni, ker umejo vse zvižate, se prikupiti in prilizniti; ako se jim pa kaj odreče, so sitni, surovi in togotni.

Ako se to terdi, se preveč ne reče, ker veljavni moške ravno to terdijo. Sv. Avguštin piše: „Sem videl nevošljivega otroka; ni še mogel govoriti, je vendar otroka, ki je z njim na maternem naročji bil, nevoljno in togotno gledal“.

„Pazite na otroke“, — opominja Fenelon — „kako že v tej starosti iščejo tiste, ki se jim hlinijo, in bežijo od unih, kateri tega ne delajo, kako vejo, kdaj upiti in kdaj molčati, da prejmejo, kar želijo“. — „Ne pozabimo, da so otroci, pri kterih se zelo goljufamo. Iz začetka so ljubeznjivi, kakor to njih starost prinese, pa ravno zavoljo tega mnogo nerodnosti pregledamo“.

Kaj je nasledek tega? Sami se z otroci kratkočasimo, jih pestujemo, jim vse privolimo, in tirjamo to tudi od drugih, da delajo in ravnajo z otroci kot mi; pa kmalo neha ljubeznjivost in prijaznost, in vstrašiti se moramo, kako spačene najdemo; prepozno zapazimo, da je malo otrok bolj spačenih, nehvaležnih, terdih, sebičnih, krivičnih in nagajivljivih, kot so mehkužni in razvajani.

Tako odkrita beseda, se vé, da nektere bôde; usmilenje dolžnost in ljubezen do otrok pa ukazujejo, da se opominjajo starši družine in tisti, kterim so otroci izročeni, da so oni in otroci nesrečnih nasledkov obvarovani, in naj bi starši zgodaj dosti spoznali, kaj je njim in otrokom v prid.

Nek star modrijan piše: „Otroci naj bodo v jedi zmerni, v obleki prosti in taki, kot so drugi šolarji“. Ako so lepše oblečeni, ako imajo lepih reči, kterih drugi nimajo, se prevzamejo in druge

zaničujejo. Otrokom se ne sme vse na voljo dati, naj slišijo večkrat resne besede, naj se včasih strahujejo, da so svojim višjim pokorni. Kar se jim ni dovolilo, ako so jokali in se jezili, naj se jim dá, ako se so umirili.

Naj težje je, razvajene otroke odgojevati; vse delo, ves trud je večidel brez vspeha. Pri otrocih, ki so popačeni po napuhu, se namen še doseže, ako se z združenimi močmi vdano, marljivo, previdno in poterpežljivo z njimi dela. — Res, čudno, žalostno je gledati otroke, po napuhu popačene; vender ne tako, kot razvajene; ker napuh zavolj mladosti ne more vseh lepih lastnosti v otrocih popariti; pri ošabnih otrocih je pomoček v dobri izreji; pri razvajenih, mehkužnih pa ni drugega ostalo, kot popačenost, strast, sebičnost. Take otroke smemo primerjati cveticam, ktere je okužljiv zrak pokrival, da ne puhtijo prijetno, ampak dišijo po gnjilobi in smerti.

Naj bolje bi bilo, ko bi se tak otrok vnovič rodil, ker njegove natore ni samo potrebno popraviti, ampak ponoviti. K temu pa je treba veliko časa, več združenih moči, poterpežljivosti, stanovitnosti, previdnosti, treba tudi milosti božje. Ako se taki otroci ne poboljšajo do prvega sv. Obhajila, pozneje se gotovo ne bodo.

Kaj lepo piše modri Sirah o tem: „Kdor ljubi svojega sina, ga vedno ima pod šibo, da se ga veseli na poslednje“. — „Samo-pašen sin bo prederzen“. — „Le gladi sina, in on te bo imel v strahu; le igraj si z njim, in žalil te bo“. — V bukvah Pregovorov bremo: „Komur se šibe škoda zdi, sovraži svojega sina; kdor ga pa ljubi, ga vedno strahuje“. — „Ne odteguj otroku krotitve; zakaj če ga s šibo udariš, ne bo umerl; ti ga boš s šibo udaril, njegovo dušo pa boš pekla rešil“.

Nekteri se pri razvajenih otrocih izgovarjajo, da so slabi, bolehní, poterti. Pa skerb, ki se daje bolehnim otrokom, je včasih presilna, prevelika, in vse pokvari. Posebno je žalostno, ako starši več let svojemu edinemu otroku v vsem strežejo, vse zanj storijo, vedno nanj gledajo; tako morajo delati tudi posli. Se kaže, kot da bi moglo vse otroku streči. Pa starši čez nekaj let čutijo to žalostno napako, in zdihujejo, pa ne pomagá nič. Špoznati se mora, da so navadno ošabni starši, ki svoje otroke ošabnosti navadijo, jo podpirajo in množijo.

Fenelon popisuje otroka, po ošabnosti spačenega tako-le: „Njegova mati ga je v taki ošabnosti in spačenosti izredila, da se je vse zgubilo, kar je bilo prijaznega na njem; otrok ni bil prijazen, ne občutljiv, ne usmiljen; vse mu je moralo streči, vse je bilo zavoljo njega na svetu; kar je želel, se je moralo zgoditi, in majhna pomuda ga je razkačila. Mati ga je že v zibelí gladila, in je nesrečen zgleđ vsem tistim, ki so visokega rodu. Pozneje ni nič pomagalo, kakor koli so ga berzdali“.

Starši in odgojitelji! Pazite na otroke; kolikor več lepíh in bogatíh lastnosti kažejo, toliko bolj skerbite, da se jih napuh ne loti, da ne bodo enkrat sebi in drugim v žalost in nadlogo; da se ne bo

enkrat reči moralo: Ko bi se ta otrok ne bil rodil! Fenelon popisuje, kako naj se ravnamo. „Pred vsem“ — piše on — „se otroci popačijo z veseljem, ki ga hočemo z otroci imeti; ker vse poskusimo, kar otroci tirjajo, in govorimo o rečeh, od katerih še prav nič ali le slabo umejo; zatim pride, da otroci zapazijo, da nam je vseč vse, kar počnejo in da na nje gledamo; tako se jim misel vtêpe v glavo, da je vse zavoljo njih na svetu. O tej starosti otroci — ker se jim nič ne odreče in ustavlja — mislijo, da se vedno le od njih govorí, ako se ljudje pogovarjajo, zlasti ako se tiho pogovarjajo. Otroci naj ne vedo, da se za nje skerbí. Tudi se naj ne daje otrokom prav, ako kaj terdijo ali govorijo, kar ni prav; ampak naj se jim oporeka in popravi, ker drugač otroci odrasejo v mislih, da so modri in razumni, ko vender niso, in ako so kazali brihtnost v mladosti, so jo pozneje zgubili“.

Težko delo je odgojiteljem naloženo, ako pripeljejo starši svoje otroke in pravijo: So prav pridni, ni jih bilo treba strahovati in opominjati; skerb raste, če tudi skerben odgojitelj tako govori. Kaj je nasledek? Samoljubnost se takih otrok prime; ker tudi čednost ima svoje nevarnosti, ako ni na terdni podlagi; na tej pa ni, ako ni skušena, ako je niso nezgode vterdile; tako se krotkost, nagloma spremení v jezo, ako ni človek vaje, da bi se mu ugovarjalo. Nevarnost pride pa tudi odtod, ker za vsako čednostjo se skriva kaka slabost, ktera na tihem in skrivnem raste. Veliko skerbí se naj torej na take otroke obrača; ker odreja ni prava, ako ne zapazimo zmot, ako ni treba nikoli očitati.

Tukaj pride vse na to, da se močno in ljubeznjivo dela. Močno, ker drugače se nič ne opravi; otrok zametuje v svojem sercu vse naše nauke in opomine; ljubeznjivo, ker ako je otrok premagan, pa vidi, da nismo tega storili z očetovsko višjo ljubeznijo, bo otrok premagan se nam umikal in nas ne samo sovražil, ampak celó zaničeval. Pri mladosti se napake navadno in posebno razodevajo takrat, ko zamenjajo učitelje, ko zamenjajo še mnogo drugih okolišin, na primer: kraj, deželo, ko dobijo nove učitelje, kateri jim, niso več tako prijazni, kot poprejšnji. Taki otroci tudi zapazijo, da so mnogi drugi bogateji, da imajo imenitniše starše i. t. d., in postanejo čmerni, zamišljeni, neprijazni, molčeči, še svojih staršev se ogibajo, in jih ne spoštujejo več toliko; pa nikomur ne povejo, kaj jih tlači. Takim revežem se moramo z ljubeznijo bližati, da njih zaupanje in s tim njih serce zadobimo, ker prijazno poprašujemo: Kaj ti je, moj otrok, da si tako žalosten, da si tako zamišljen; glej v tebi mora biti vzrok, ker vse, kar te obdaja, tvoji starši, mi učitelji, te imamo zmirom radi kot poprej, skerbimo za te, kot poprej; kaj je torej v tvojem sercu, v katerem mora biti vzrok, da si tak? In otrok se zjoka, spozná, kaj mu je, in rešen je.

Ako otroci kazni zaslužijo, jo zaslužijo še bolj njih starši; ker starši so krivi, ako so otroci spačeni, ker so sami nerodni, in nemarnost mater popači in pogublja otroke.

Kaj se mora zgoditi? Treba je reč dobro premisliti, previdno ravnati, potem krepko in stanovitno delati. Naj so otroci v svojih prvih letih še tako prijetni, ne sme se jim vse dopustiti, ker otroci bodo enkrat nehali biti otroci in bodo polnoletni, in takrat bodo staršem povračevali, da so jih spridili. Sv. pismo pravi: „Ako igraš s svojim sinom, te bo enkrat žalil“.

Ravno tako je govorila neka mati. Ko so ji pravili, kako si neka mlada mati prizadeva, se trudi, otroke prav izrediti, da je to 20 let truda in težav, je rekla: Ta mati se moti; ker z 20 leti se trud še le začne. Kaj drugega hoče s tim reči, kakor to, da se pri izreji otrok ne sme gledati na čas, ampak da se vse naše življenje more na to obračati.

Po zgledu in besedah te matere delajmo vsi: Starši, učitelji in vsi, ki imajo kaj z otroci opraviti; delajmo vedno in povsod; potem bomo mnogo hudega odvernili, mnogo dobrega za človeštvo storili, in nas, kot dobre in zveste hlapce in pomočnike nebeškega Očeta čaka obilno plačilo v večnosti.

Ravnatelj.

Čertice o vzrejevanji.

Spisal J. Lapajnc.

(Konec.)

Zeló, zeló važno je, da otroci sami vidijo in spoznajo, kako potrebno je, da se v šoli kaj uče. Še odrasčeni smo taki, da nam ne diši kaj, kjer ne vidimo kaj pravega dobička; koliko bolj je to pri otrocih, katerim še zeló manjka tiste dušne moči ali zmožnosti, da bi pri vsaki reči precej videli, kaj in kako jim bode koristilo to in uno, česar se uče. Učitelj naj se tedaj pri vsem obnašanji in podučevanji tako véde in kaže, da učenci vidijo in spoznajo, da mu je res mar za njihovo pravo srečo. Ako učenci vidijo, da je učitelju resnica, da svoje učence resnično ljubi in skerbí za njihovi blagor, ga radi poslušajo in ga spoštujejo, in to je prvi pogoj v šoli. Dokler učenci niso v šoli pazljivi in učitelja pri vsem podučevanji in z očmi in z dušo ne spremljajo, tako dolgo je vse njegovo razlaganje in prizadevanje zastonj. — Kedar se učenci radi uče, se jih učenje tudi prime, in če se nauki primejo mladega serca, rodé tudi obilni sad za življenje, in ravno za to je šolsko podučevanje. Učitelj mora pri podučevanji vedno misliti, da podučuje učence za življenje in ne le za šolo. Pa tudi učitelj sam dobiva in ohrani veselje do šole, ako vidi, da njegov trud ni zastonj.